

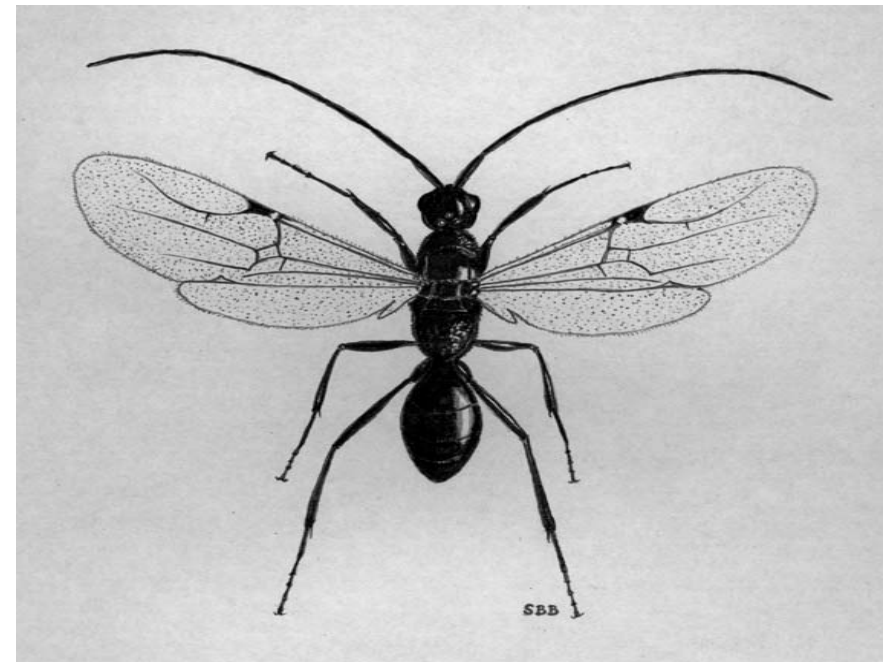
Korzikai fecskefarkúlepke *Papilio hospiton*
Nagy apollólepke *Parnassius apollo*
Boglárkalepke félék családja
Golgus-boglárka *Plebicula golgus*
Tarkalepkefélék családja
Korzikai gyöngyházlepke *Fabriciana elisa*
Szemeslepkefélék családja
Fekete szerecsenlepke *Erebia christi*
Lápi szénalepke *Coenonympha hero*

Nagy szerecsenlepke *Erebia calcaria*
Olasz sakkáblalepke *Melanargia arge*
Szudétai szerecsenlepke *Erebia sudetica*
Szenderfélék családja
Déli szender *Hyles hippophaes*

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója, 31. szám, 2001. november

---

Tartalom

Különös és ritka rovarok a hazai faunában
A Magyarországon védett és fokozottan védett ízeltlábúak

Társasági élet – Gyűjtőutak, expedíciók – Szakirodalmi figyelő – Fórum –
Különfélék

Rovarász Híradó
a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója,
kézirat gyanánt.

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

Szerkesztőbizottság (szerk.): Bálint Zsolt (BZs),
Jenser Gábor (JG), Rozner István (RI), Szalóki
Dezső (SZD) és Szócs Gábor (SZG).

Szerkesztőség:
Magyar Természettudományi Múzeum,
Állattár, 1088, Budapest, Baross u. 13.
Telefon: 267-7100.
drótposta: balint@zoo.zoo.nhmus.hu

Magyar Rovartani Társaság
Budapest VIII., Baross utca 13.
A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a
rovartan általános művelése, elsősorban a
magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata,
valamint a rovartani ismeretek terjesztése.

Tisztikar (2001)
Elnök: Dr. Jenser Gábor
Lalelnök: dr. Kozár Ferenc.
II.alelnök: dr. Merkl Ottó
Titkár: Szalóki Dezső.

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap harmadik
péntekjén a Szent István Egyetem
Kertészettudományi Karán, az „A” épület A/1
termében (Budapest XI., Ménési út 44), délután 4
órákor.

Illusztráció
Magyar faunára új Hymenoptera-k:
Embolemus ruddi (címoldal), *Pristorcera depressa*
(5. oldal)
Sipos Bánk Botond rajzai.
Lásd a 3. oldalon kezdődő cikket.

A SZERKESZTŐ ASZTALÁRÓL

Megkésve bár, de azt hiszem gazdag tartalommal, újra kezükben tartják és olvashatják a Rovarász Híradó legújabb számát. Bizony ilyen a fátum: eddig sajnos gondot okozott egy-egy szám megtöltése. Most viszont kaptam mindenféle jó írásokat, felszólítás vagy kérés nélkül. Van amelyik hónapokig várt arra, hogy megjelenhessen.

Megint olvashatunk faunára új fajokról, gazdag a Gyűjtőutak, expedíciók és a Különfélék rovata. Ez utóbbit különösen ajánlom a tagtársak figyelmébe, mivel két igen fontos entomológiai találkozási kaptunk beszámolót.

A Fórum rovat megsoványodott. Annak ellenére, hogy Elnökünk további vitára ösztönzött, nem kaptam újabb hozzászólást a témában. Ennek őszintén örültem. Picit sok volt a pro és kontra. A természetvédelem körül forgó vitákat egyelőre elnapoljuk, amire jó ok az itt részleteiben közölt és már hatályba lépett természetvédelmi törvény. Mindenki olvashatja a védett és a fokozottan védett fajok neveit, illetve tudom sul vehetik azok eszmei értékeit.

Közelednek a Rovarász Napok, majd az ádventi készülődés után itt a Karácsony és ránk köszönt az 2002-es év. Mindenkinek kívánok jó időtöltést a rovarász barátokkal-kollektákkal és boldog, békés ünnepeket, sok izéltlábút hozó Új Eszterdőt!

Bálint Zsolt

Fokozottan védett állatok

ÍZELTLÁBÚAK

ROVAROK

Szitakötők rendje

Ritka hegyiszitakötő *Cordulegaster heros* 100 000

Egyenesszárnyúak rendje

Álolaszsáska *Paracaloptenus caloptenoides* 100 000

Magyar tarsza *Isophya costata* 100 000

Stys-tarsza *Isophya stysii* 100 000

Bogarak rendje

Futóbogárfélék családja

Beregi futrinka *Carabus hampei* 100 000

Magyar futrinka *Carabus hungaricus* 100 000

Zempléni futrinka *Carabus zawadzskii* 100 000

Cincérfélék családja

Atracélcincér *Pilemia tigrina* 100 000

Pusztai gyalogcincér *Dorcadion (fulvum) cervae* 100 000

Cserebogárfélék családja

Remetebogár *Osmoderma eremita* 100 000

Tegzesek rendje

Drávai tegzes *Platyhyla frauenfeldi* 100 000

Mecseki őszitegzes *Chaetopteryx schmidi* 100 000

Lepkék rendje

Farontólepkefélék családja

Sztyeplepke *Catopta thrips* 100 000

Szakállasmolyfélék családja

Budai szakállasmoly *Glyphipterix loricatella* 100 000

Boglárkalepkefélék családja

Csíkos boglárka *Polyommatus damon* 100 000

Fóti boglárka *Plebejus sephirus* 100 000

Szemeslepkefélék családja

Ezüstsávós szénalepke *Coenonympha oedippus* 100 000

Araszolófélék családja

Anker-araszoló *Erannis ankeraria* 100 000

Bükki hegyiaraszoló *Enterphria cyanata* 100 000

Csüngőaraszoló *Phyllometra culminaria* 100 000

Füstös ősziaraszoló *Lignioptera fumidaria* 100 000

Magyar ősziaraszoló *Chondrosoma fiduciarium* 100 000

Medvelepkefélék családja

Metelka-medvelepke *Rhyparioides metelkanus* 100 000

Bagolylepkefélék családja

Diszes csuklyásbagoly *Cucullia formosa* 100 000

Keleti lápibagoly *Arytrura musculus* 100 000

Magyar őszi-fésűsbagoly *Asteroscopus syriacus* 100 000

Magyar tavaszi-fésűsbagoly *Dioszeghyana schmidtii* 100 000

Nagy szikibagoly *Gortyna borelii* 100 000

Nagyfoltú bagoly *Oxytrypia orbiculosa* 100 000

Vértesi csuklyásbagoly *Cucullia mixta* 100 000

Villányi télibagoly *Polymixis rufocincta* 100 000

5. számú melléklet a 13/2001. (V. 9.) KöM rendelethez

Fészeképző hangyafajok védett fészkei (bolyok)

Erdei vöröshangya *Formica rufa* 50 000

Kis erdei-vöröshangya *Formica polyctenarufa* 50 000

Kis nyomottfejű-hangya *Formica pressilabris* 50 000

Nagy nyomottfejű-hangya *Formica execta* 50 000

Pirosfejű vöröshangya *Formica truncorum* 50 000

Réti vöröshangya *Formica pratensis* 50 000

8. számú melléklet a 13/2001. (V. 9.) KöM rendelethez

Az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős állatfajok

ROVAROK

Szitakötők rendje

Fehérképzű szitakötő *Leucorrhinia albifrons*

Narancsfoltos szitakötő *Oxygastera curtisii*

nincs magyar neve *Cordulegaster trinacriae*

nincs magyar neve *Gomphus graslinii*

nincs magyar neve *Lindenia tetraphylla*

nincs magyar neve *Macromia splendens*

nincs magyar neve *Sympetma braueri*

Fogólábúak rendje

nincs magyar neve *Apteromantis aptera*

Egyenesszárnyúak rendje

nincs magyar neve *Baetica ustulata*

Bogarak rendje

Futóbogárfélék családja

nincs magyar neve *Carabus menetriesi pacholei*

nincs magyar neve *Carabus olympiae*

Diszbogárfélék családja

Pompás diszbogár *Buprestis splendens*

Lepkék rendje

Pillangófélék családja

Déli fecskefarkúlepke *Papilio alexanor*

Vonalkás földibagoly *Euxoa vitta* 50 000
Zörgőbagoly (Zörgőlepke) *Rileyana fovea* 2 000

Hártyásszárnyúak rendje

Délvidéki poszméh *Bombus argillaceus* 50 000
Gyapjaslepke-fürkész *Ichneumon dispar* 2 000
Nagy smaragdfémdarázs *Stilbium cyanurum* 10 000
Nagy szenderfürkész *Protichneumon pisarius* 10 000
Óriás-fenyőfürkész *Rhyssa persuasoria* 2 000
Óriás-törősdarázs *Megascolia maculata* 50 000
Pompás fémdarázs *Parnopes grandior* 2 000
Pompás útonállódarázs *Batazonellus lacerticus* 2 000
Ritka gatyásméh *Dasypoda mixta* 2 000
Szöcskeölő darázs *Sphex rufocinctus* 2 000

4. számú melléklet a 13/2001. (V. 9.) KöM rendelethez

Különös és ritka rovarok a hazai faunában

Sípos Bánk Botond

M óczár László professzor buzdítására közel 15 éve tanulmányozom és gyűjtöm a hártýásszárnyú rovarokat (Hymenoptera, Aculeata), ezek közül is négy éve kutatom az egyik legkevésbé ismert csoportot, az apródarazsakat: bogáröölődarázs-félék (Bethyidae), öölősdarázs-félék (Dryinidae) és kúpfejúdarázs-félék (Embolemidae). Mindhárom család képviselői kivétel nélkül kicsiny termetűek (1–9 mm) és kifejezetten ritkák. Közös jellemzőjük és egyben fontos határozóbélyegük, hogy a sugársejt nyitott, a sugárér nem éri el a szárnysegélyt.

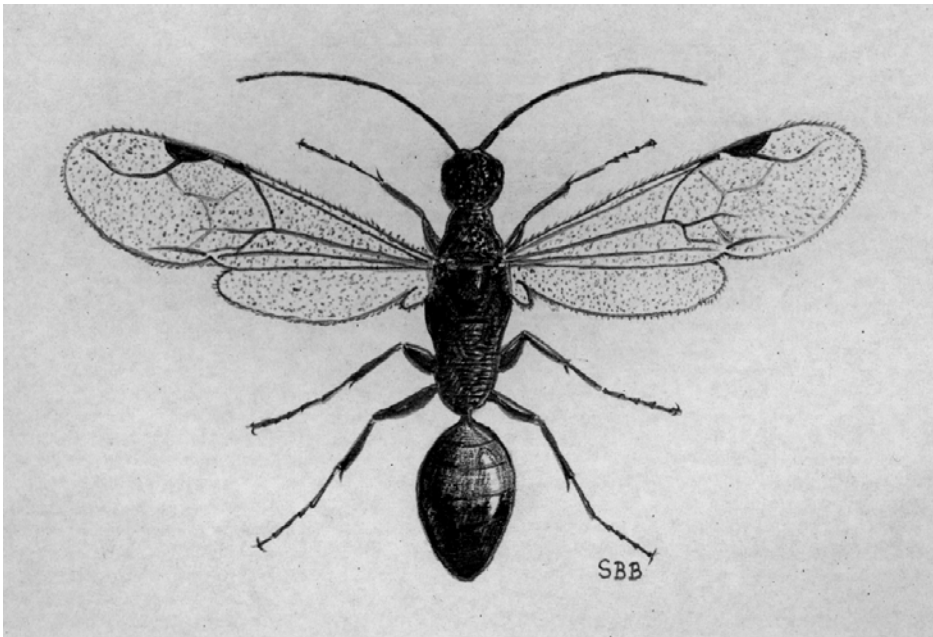
Első találkozásom velük 1998 október végén történt: már alkonyati fényenél egy nagy bogáröölő darázs (*Pristocera depressa*) hímét gyűjtöttem, amint épületfalon kuporgott mozdulatlanul, a hidegtől már mereven. 9 mm-es nagyságával valószínűleg óriásnak számít fajtársai között. Színezete fekete, első három potrohszelvénye azonban meggyipiros. A Magyar Természettudományi Múzeumon kívül csak a kalocsai Szent István Gimnázium állatsertárában található négy hazai példány. Ezeket a századforduló táján még Talhammer János gyűjtötte és Mocsáry Sándor, neves hymenopterológusunk határozta meg.

A kúpfejúdarázs-félék (Embolemidae) egyetlen Európában megtalálható faja a 2–5mm-es nagyságú, koromfekete *Embolemus ruddii*. Hazánkban 1891 óta mindössze 12 példány került elő sík- és dombvidékeinkről. Rejtett életmódja és apró termete miatt mindegyik egyetlen gyűjtő sem talált belőlük egy példánynál többet! A hím nervatúrája jellegzetes, más fajokéval összetéveszthetetlen, a nőstény szárnyatlan és mirmekofil életmódot folytat. Én magam hat hím példányát gyűjtöttem Foktón, az időpontok a következők: 1999.X.21., 2000.X.16., 2000.X.28., 2000.XI.8., 2000.XI.24. és 2001.VII.12. Ez utóbbi dátum az eddigi legkorábbi hazai előfordulását jelenti (az előző: Budapest, 1926.VII.21.) és a 2000.XI.24.-i dátum pedig a legkésőbbi (az előző: Foktó: 2000 XI 8.).

Az intenzív gyűjtés eredményeképpen a bogáröölődarázs-félék több mint 20 fajtát, az öölősdarázs-féléknek pedig megközelítően 6 fajtát gyűjtöttem eddig Foktó községben, Kalocsa mellett. Megfelelő határozókönyvek hiányában a darazsak pontos meghatározása még várat magára. Ebben a feldolgozatlan anyagban a magyar faunára új fajok előkerülése várható.

Gyűjtéseimből említést érdemel még a *Tracheloides curvitaris* nevű szításdarázs (kaparódarázs-félék: Sphecidae), melynek egyetlen példányát 2000.VIII.16.-án kidölt, korhadtnyárfatörzsen találtam. A *Fauna Hungariae* ide vonatkozó kötete szerint hazánkban eddig csak két lelőhelye volt ismeretes.

Országszerte szórványosan előforduló szítakötőnk a tavi szítakötő (*Anax parthenope*), Hazánkban a karcsúacsa-félék (Aeshnidae) családjának képviselője. Mindkét ivar egyszínű sötétbarna, de a hímek egy-két potrohszelvénye kéken zománczott. 2000 májusában rendhagyó színezetű nőstényeket gyűjtöttem a Duna-gáton. Potrohtövük egy-két szelvénye,

mint a hímek esetében, égszínkék színű és egy-egy világos kék pontsor húzódik a potroh két oldalán is.

Trópusi, szubtrópusi elterjedésű fajok a nyelesszeműség-félék (Diopsidae). Fejük két oldalt pörölyszerűen kiszélesedett, ennek végén található a szemek. A család első európai képviselőjét Papp László és kollégái fedezték föl pár évvel ezelőtt a Dunántúlon. Én magam Foktón 2000.X.25.-én fehér épületfalról gyűjtöttem egy példányt.

A cikkben tárgyalt fajok bizonyítópéldányai a gyűjteményemben találhatóak. □□□

Tölgyfaszender *Marumba quercus* 10 000
 Törpeszender *Proserpinus roserpina* 2 000
 Araszolófélék családja
 Békabogyó-araszoló *Acasis appensata* 10 000
 Csücskös sziklaaraszoló *Odontognophos dumetatus* 2 000
 Fagyal-faaraszoló *Peribatodes umbraria* 2 000
 Fehérszárnyú aranyaraszoló *Perconia strigillaria* 2 000
 Hálós rétiaraszoló *Schistostege decussata* 50 000
 Hangyabogáncs-törpearaszoló *Eupithecia graphata* 2 000
 Havasi lápiaraszoló *Hydraelia sylvata* 2 000
 Havasi sziklaaraszoló *Charissa ambiguata* 10 000
 Hullámvonalas araszoló *Hydria undulata* 2 000
 Kis tavasziaszoló *Archiearis puella* 2 000
 Lápi tarkaaraszoló *Chariaspilates formosarius* 10 000
 Magyar faaraszoló *Paraboarmia viertlii* 2 000
 Mézskő-sziklaaraszoló *Charissa pullata* 2 000
 Molyhostölgy-levélaraszoló *Ennomos quercarius* 2 000
 Nagy mályvaaraszoló *Larentia clavaria* 2 000
 Nyílfoltos tarkaaraszoló *Perisoma sagittata* 10 000
 Sziklaüröm-araszoló *Dyscia conspersaria* 2 000
 Tarka sziklaaraszoló *Charissa variegatus* 50 000
 Tőzegáfonya-araszoló *Arichanna melanaria* 10 000
 Változó sziklaaraszoló *Charissa intermedius* 50 000
 Vonalkás hegyiaraszoló *Euphya scripturata* 10 000

Púposzövőfélék családja

Apáca-púposzövő *Furcula bicuspis* 2 000
 Aranyfoltos púposzövő *Leucodonta bicoloria* 10 000
 Barátka-púposzövő *Odontosia carmelita* 10 000
 Kormos púposzövő *Notodonta torva* 2 000
 Nyírfa-púposzövő *Pheosia gnoma* 2 000
 Sárgaholdas púposzövő *Phalera bucephaloides* 10 000
 Szilfa-púposzövő *Dicranura ulmi* 2 000

Medvelepkefélék családja

Csonkaszárnyú medvelepke *Ocnogyna parasita* 2 000
 Csupasz medvelepke *Nudaria mundana* 10 000
 Díszes medvelepke *Arctia festiva* 10 000
 Gyászos medvelepke *Diaphora luctuosa* 50 000
 Májmoha-medvelepke *Paidia rica* 2 000
 Óriás-medvelepke *Pericallia matronula* 50 000
 Pettyes molyszövő *Coscinia cribraria* 2 000
 Útifű-medvelepke *Parasemia plantaginis* 10 000

Bagolylepkefélék családja

Aranybagoly *Panchrysis deaurata* 10 000
 Ázsiai szegfűbagoly *Saragossa implexa* 10 000
 Barnáspiros földibagoly *Diarsia dahlii* 2 000
 Buckabagoly *Staurophora celsia* 2 000
 C-betűs aranybagoly *Lamprotes c-aureum* 10 000
 Erdei nádibagoly *Phragmatiphila nexa* 2 000
 Ezerjűbagoly *Pyrrhia purpurites* 50 000
 Ezüstös apróbagoly *Eremodrina gilva* 2 000
 Ezüstös földibagoly *Euxoa birivia* 10 000
 Fehérjegyű törpebagoly *Mesotrosta signalis* 50 000
 Fehérsávós földibagoly *Euxoa hastifera* 2 000
 Füstös övesbagoly *Ephesia diversa* 2 000
 Gyopár-csuklyásbagoly *Cucullia gnaphalii* 10 000
 Hamvas csuklyásbagoly *Cucullia lucifuga* 10 000
 Harangvirág-csuklyásbagoly *Cucullia campanulae* 10 000
 Hegyi törpebagoly *Photedes captiuncula* 2 000
 Kéköves bagoly *Catocala fraxini* 2 000
 Keleti földibagoly *Euxoa distinguenda* 2 000
 Keserűgyökér-nappalibagoly *Schinia cardui* 2 000
 Kőkörcsinvirág-földibagoly *Chersotis fimbriola* 50 000
 Láperdei karcsúbagoly *Polypogon gryphalis* 2 000
 Lápi fűgyökérbagoly *Amphipoea lucens* 2 000
 Lápi karcsúbagoly *Hypenodes orientalis* 10 000
 Magyar gyopárbagoly *Eublemma pannonica* 50 000
 Nagy tölgyfa-övesbagoly *Astiotes dilecta* 10 000
 Nyúlparéj-nappalibagoly *Schinia cognata* 2 000
 Platinabagoly *Apamea platinea* 10 000
 Pusztai földibagoly *Parexarnis fugax* 10 000
 Selymes földibagoly *Euxoa decora* 10 000
 Sisakvirág-aranybagoly *Euchalcia variabilis* 2 000
 Sötét övesbagoly *Catocala conversa* 10 000
 Szalmasárga búzabagoly *Oria musculosa* 10 000
 Szarkalábbagoly *Periphanes delphinii* 10 000
 Szegélyes földibagoly *Dichagyris musiva* 10 000
 Szélesszárnyú aranybagoly *Polychrysis moneta* 10 000
 Szigonyos földibagoly *Dichagyris candelisequa* 10 000
 Sziki ürömbagoly *Saragossa porosa* 50 000
 Szirti törpebagoly *Apaustis rupicola* 2 000
 Szürkésvörös földibagoly *Xestia sexstrigata* 10 000
 Tallós-fűgyökérbagoly *Apamea syriaca* 2 000
 Tárkonyüröm-csuklyásbagoly *Cucullia dracunculi* 10 000
 Tölgyfa-őszibagoly *Spudaea ruticilla* 2 000
 Törpeövesbagoly *Anarta myrtilli* 10 000
 Vasvirág-csuklyásbagoly *Cucullia xeranthemi* 10 000

Mocsári szitkár *Chamaesphesia palustris* 2 000
Napvirágszitkár *Synansphesia affinis* 2 000

Sodrómolyfélék családja

Magyar tölgymakkmoly *Pammene querceti* 10 000

Tüzmolyok családja

Cifra fényilonca *Palmitia massiliatis* 2 000
Fehérfoltos kormosmoly *Algedonia luctualis* 10 000
Keleti kormosmoly *Reskovitsia alborivularis* 50 000
Mocsári tüzmoly *Ostrinia palustralis* 2 000

Tollasmolyfélék családja

Hangyabogáncs-tollasmoly *Calyciphora xanthodactyla*
2 000

Magyar egytollmoly *Agdistis intermedia* 10 000

Busalepkéfélék családja

Nyugati törpebusalepke *Spialia sertorius* 10 000
Tisztesfü-busalepke *Carcharodus lavatherae* 50 000

Pillangófélék családja

Farkasalmalepke *Zerynthia polyxena* 10 000
Fecskefarkú lepke *Papilio machaon* 2 000
Kardoslepke *Iphiclidus podalirius* 10 000
Kis apollólepke *Parnassius mnemosyne* 10 000

Felherlepkéfélék családja

Dolomit-kéneslepke *Colias chrysotheme* 50 000
Hegyi fehérlepke *Pieris bryoniae* 50 000
Keleti mustárlepke *Leptidea morsei* 10 000
Magyar fehérlepke *Pieris manni* 50 000
Narancsszínű kéneslepke *Colias myrmidone* 50 000
Sziklai fehérlepke *Pieris ergane* 50 000

Boglárkalepke-félék családja

Barnabundás boglárka *Polyommatus admetus* 10 000
Bükki szerecsenboglárka *Aricia artaxerxes* 10 000
Csillógó boglárka *Polyommatus amandus* 10 000
Északi boglárka *Plebejus idas* 2 000
Gólyaorrboglárka *Aricia eumedon* 10 000
Havasi tűzlepke *Lycaena hippothoe* 2 000
Hegyi törpeboglárka *Cupido osiris* (=sebrus) 50 000
Ibolyás tűzlepke *Lycaena alciphron* 2 000
Karszti hangyaboglárka *Maculinea rebeli*
(=xerophila)
50 000

Kis tűzlepke *Lycaena thersamon* 2 000

Magyar boglárka *Jolana iolana* 50 000

Nagy tűzlepke *Lycaena dispar* 50 000

Nagyfoltú hangyaboglárka *Maculinea arion* 50 000

Szilfa-csücsköslepke *Satyrium w-album* 2 000

Szürkés hangyaboglárka *Maculinea alcon* 50 000

Tölggyfa-csücsköslepke *Satyrium ilicis* 2 000

Türkiz boglárka *Maculinea ligurica* 50 000
Vérfüboglárka *Maculinea teleius* 50 000
Zanótboglárka *Maculinea nausithous* 50 000

Tarkalepkéfélék családja

Atalantalepke *Vanessa atalanta* 2 000
Csöröslepke *Libythea celtis* 2 000
Díszes tarkalepke *Euphydryas maturna* 50 000
Ezüstfoltos gyöngyházlepke *Boloria euphrosyne* 2 000
Fakó gyöngyházlepke *Boloria selene* 2 000
Gyászlepke *Nymphalis antiopa* 50 000
Kék lonclepke *Limenitis reducta* 2 000
Keleti gyöngyházlepke *Argyronome laodice* 10 000
Kis fehérsávospalepke *Neptis sappho* 10 000
Kis rókalepke *Aglais urticae* 10 000
Kis színjátzólepke *Apatura ilia* 2 000
Lápi gyöngyházlepke *Brenthis ino* 10 000
Lápi tarkalepke *Euphydryas aurinia* 50 000
L-betűs rókalepke *Nymphalis vau-album* 50 000
Lonclepke *Limenitis camilla* 2 000
Magyar színjátzólepke *Apatura metis* 50 000
Magyar tarkalepke *Melitaea telona* 50 000
Nagy fehérsávospalepke *Neptis rivularis* 2 000
Nagy nyárfalepke *Limenitis populi* 50 000
Nagy rókalepke *Nymphalis polychloros* 10 000
Nagy színjátzólepke *Apatura iris* 10 000
Nappali pávaszem *Inachis io* 2 000
Vörös rókalepke *Nymphalis xanthomelas* 50 000
Zöldes gyöngyházlepke *Pandoriana pandora* 2 000

Szemeslepkéfélék családja

Homoki ökörszemlepke *Hyponephele lupina* 2 000
Sápadt szemeslepke *Lopinga achine* 10 000
Tarka szemeslepke *Chazara briseis* 10 000

Tarkaszövfélék családja

Tarkaszölvő *Endromis versicolora* 2 000
Pávaszemes-szövfélék családja
Kis pávaszem *Eudia pavonia* 10 000
Közepes pávaszem *Eudia spini* 50 000
Nagy pávaszem *Saturnia pyri* 10 000

Szövfélék családja

Sárga gyapjasszövi *Eriogaster catax* 50 000
Tavaszi gyapjasszövi *Eriogaster lanestris* 10 000

Ősziszövfélék családja

Pitypangszövi *Lemonia taraxaci* 10 000

Sávós pohók *Lemonia dumi* 10 000

Szenderfélék családja

Dongószender *Hemaris tityus* 2 000
Halálfejes lepke *Acherontia atropos* 10 000
Pösözszender *Hemaris fuciformis* 10 000

A hazai bagolylepkefauna új tagja: *Cornutiplusia circumflexa* (Linnaeus, 1767)

Dr. Herczig Béla

Az utóbbi években egyre-másra kaptunk híreket a Mediterráneumban általánosan elterjedt rovarok kárpát-medencei felbukkanásáról. Ezen fajok egy része csak egy-két példányban kerültek elő, míg mások, melyek korábban szorványosan találtak nálunk, tömegessé váltak. Sőt mi több: mezőgazdasági károkat is okoztak. Sajnos ez az utóbbi rovarügyi megfigyelés is közvetett bizonyítéka a globális felmelegedés környezeti katasztrófával fenyegető folyamatának.

A *C. circumflexa* tipikus vándorlepke, ennek ismeretében felbukkanása hazánkban előbb-utóbb várható volt. Első magyarországi adata: Tata, halastavak, növényvédelmi fénycsapda, 2001. szeptember 14. A példány a Magyar Természettudományi Múzeum Állattárában nyert elhelyezést. □□□

TÁRSASÁGI ÉLET

A Magyar Rovartani Társaság Választmánya 2001. szeptember 7-én rendkívüli ülést tartott. A választmányi tagok összehívására azért volt szükség, mert a jövő évi országgyűlési választások miatt, a 2002. évi országgyűlési támogatás pályázatának határidejét a jövő év eleje helyett, ez év szeptember végére módosították. A pályázathoz szükséges 2002. évi MRT költségvetést a Választmány megvitatta és ideiglenes jelleggel elfogadta. A végleges költségvetést a MRT Közgyűlésének kell elfogadnia januárban. Az ideiglenes költségvetés végszámai:

Bevételek összesen: 1 740 000 Ft

Kiadások összesen: 1 570 000 Ft

Tervezett maradvány 170 000 Ft

Az APEH értesítése szerint a magánszemélyek 2000. évi személyi jövedelemadójának 1%-ból a Magyar Rovartani Társaság számlájára 386 505 Ft

lett átutalva. Ezen a helyen is szeretnénk megköszönni mindazon tagtársainknak és a Magyar Rovartani Társaságot ezen módon pártoló személyeknek, hogy Társaságunkat megtisztelték felajánlásukkal, ezáltal lehetővé téve a MRT zavartalan működését.

Ez év végén lejár a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének és a Választmány öt tagjának a megbízatása. A 2002. januári Közgyűlésen kerül sor az új vezetőség, és az új választmányi tagok megválasztására. A lejáró mandátumú választmányi tagok a következők: Dr. Mészáros Zoltán, Dr. Papp Jenő, Podlussány Attila, Szabóky Csaba és Dr. Szócs Gábor.

A 2001. novemberi Rovarászati Napokig lehet tagtársainknak írásban az új választmányi és vezetőségi tagok jelölését a MRT vezetőségének átadni.

A 2001. évi XXV. ROVARÁSZATI NAPOKAT november 16–18 között rendezzük, erről a tagtársaink már előzetesen értesítést kaptak. Az

előadóülések és a november 18-án megrendezendő Rovarbörze pontos helyeiről a novemberi meghívókban kapnak pontos tájékoztatást tagtársaink.

A Rovarbörzével kapcsolatban a MRT Választmánya a következő határozatot hozta: A Börze megnyitása előtt egy órával, a Választmány által megbízott hivatalos ellenőrök, a Börze helyszínére történő belépéskor szűrőpróbaszerű ellenőrzést végeznek a börzére felhozott rovaranyagoknál. A bemutatott anyagban a nemzetközi és a magyar törvények által védett rovarok nem szerepelhetnek. Ezen túlmenően az asztalfoglaláskor a Börzén résztvevők egy „Nyilatkozatot” kapnak, melyen aláírásukkal igazolják, hogy az általuk felhozott rovarok között védett állatok nincsenek.

A 2001. évi utolsó előadóülésekről a Választmány úgy határozott, hogy azt, tekintettel a közeli Karácsonyi Ünnepekre, december 14-re, egy héttel korábban teszi a szokásosnál.

Felkérjük tagtársainkat, hogy a XXV. ROVA-RÁSZATI NAPOKON, és a többi előadói ülésen is, előadásokkal vegyenek részt. Jelentkezésüket várja a MRT Vezetősége, hogy minél hamarabb össze lehessen állítani a rendezvények programját.

A választmányi ülésen szóba kerültek a 2002. évi kirándulások, persze még csak tervezetként. Javaslatként elhangzott, hogy a MRT júniusi kirándulása az Aggteleki Nemzeti Parkba, Jósvafőn legyen. Ugyancsak elhangzott, hogy miként 2001-ben a Fogarasi-havasokba, úgy 2002-ben a Bányásba, Herkulesfürdőre javasolják a Kertészeti Egyetem és a MRT közös buszkirándulását. A tervek még

változhatnak addig, ha újabb javaslatok érkeznek.

(RI)

GYŰJTŐUTAK, EXPEDÍCIÓK

Irán 2001

Mintha ebben az évben csökkent volna az érdeklődés az iráni gyűjtőutak iránt. Azért több társaság is választotta úticéljául e távoli országot. Közülük talán az egyik legsikeresebb Fábián György és Víg Károly tagtársunk nevével fémjelzett gyűjtőút április végén, május elején, a legjobb bogarász időben. Tagtársainknak sikerült begyűjteni egy szépséges és ritka gyalogcincér fajt, amelynek kikutatták a tápnövényét is.

Törökország

Rozner György és Rozner Ibolya tagtársaink Nyugat-Anatóliában gyűjtöttek május közepétől egy hónapig. Leszámítva a veszteségeket, ami egy autófeltörésből és ennek következtében néhány értékes felszerelési tárgy elvesztéséből adódott, a gyűjtőút jól sikerült. Bár a gyűjtött rovaranyag, elsősorban bogarak, preparálása és feldolgozása folyamatosan halad, néhány jellemző bogárfajt a gyűjtöttek közül már megemlíthetnek, elsősorban a lemezescsapú bogarak (Lamellicornia) közül: *Sisyphus schaefferi* boschniaki Fisch., *Onitis humerosus* (Pallas), *Onitis damoetas* Steven, *Cetonischema speciosa venusta* (Mén.), *Cetonia aurata pallida* Drury, *Eulasia diadema* (Reitt.), *Eulasia vittata* (Fabr.), *Pygopleurus diffusus* Petr., *Pygopleurus anemonius* (Brullé), *Anisoplia austriaca*

Orrszarvúbogár *Oryctes nasicornis* 10 000
Pompás virágbogár *Cetonischema aeruginosa* 2 000
Cincérfélék családja
Áscincér *Ergates faber* 50 000
Alföldi virágcincér *Vadonia stevenii* 2 000
Árgusszemű cincér *Musaria argus* 2 000
Biborcincér *Purpuricenus budensis* 2 000
Boglárka-cserjecincér *Cortodera flavimana* 2 000
Borókacincér *Semanotus ruscicus* 2 000
Daliás cincér *Acanthocinus aedilis* 2 000
Diófaccincér *Megopsis scabricornis* 2 000
Feketemintás gesztcincér *Leiopus punctulatus* 10 000
Gyászincér *Morimus funereus* 10 000
Gyászoscincér *Dorcatypus tristis* 10 000
Harangvirág-bogáncscincér *Agapanthia maculicornis* 2 000
Havasi cincér *Rosalia alpina* 10 000
Hegylábi füzcincér *Oberea pedemontana* 10 000
Hengeres szalmacincér *Theophilea cylindricollis* 2 000
Homoki gyalogcincér *Dorcadion decipiens* 2 000
Katonás höscincér *Cerambyx miles* 10 000
Kékszöld facincér *Rhopalopus insubricus* 10 000
Kerekpajzsú vércincér *Purpuricenus globulicollis* 10 000
Keskény tölgycincér *Stenidea genei* 10 000
Kétszínű nyárfacincér *Rhamnusium bicolor* 2 000
Macskaherecincér *Pilemia hirsutula* 10 000
Magyar bogáncscincér *Agapanthiola leucaspis* 2 000
Magyar darázscincér *Chlorophorus hungaricus* 2 000
Magyar facincér *Rhopalopus ungaricus* 10 000
Magyar kutyatejcincér *Oberea euphorbiae* 2 000
Mandulacincér *Lioderina linearis* 10 000
Molyhos höscincér *Cerambyx velutinus* 10 000
Nagy fürkészcincér *Necydalis major* 10 000
Nagy höscincér *Cerambyx cerdo* 10 000
Páruccincér *Rusticoctylus pantherinus* 2 000
Pézsmacincér *Aromia moschata* 2 000
Sápadt éjicincér *Hesperophanes pallidus* 2 000
Sarlófüccincér *Cardoria scutellata* 10 000
Selymes cserjecincér *Cortodera holosericea* 10 000
Szalagos karcscincér *Leptura arcuata* 2 000
Szalmacincér *Calamobius filum* 2 000
Szilfacincér *Akimerus schaefferi* 10 000
Szil-fürkészcincér *Necydalis ulmi* 10 000
Tölgy-dízcincér *Clytus tropicus* 10 000
Vércincér *Purpuricenus kaehleri* 10 000
Vöröscsombú facincér *Rhopalopus spinicornis* 10 000

Vörösnyakú korongcincér *Pronocera angusta* 10 000

Levélbogárfélék családja
Balatoni hinárbogár *Macroplea mutica* 50 000
Dárdahe-re-zsákhordóbogár *Antipus macropus* 2 000
Ormányosbogár félék családja
Bakonyi ormányosbogár *Brachysomus mihoki* 10 000
Bütyköshátú ormányosbogár *Herpes porcellus* 50 000
Holttetetős ormányosbogár *Camptorrhinus statua* 10 000
Laposorrú ormányosbogár *Gasterocercus depressirostris* 10 000

Tegezsek rendje
Balkáni álcástegzes *Plectrocnemia minima* 10 000
Elegáns mocsártegzes *Limnephilus elegans* 10 000
Kárpáti forrástegzes *Melampophylax nepos* 2 000
Karsztforrástegzes *Drusus trifidus* 10 000
Lomha lápipozdorján *Oligotricha striata* 2 000
Márványos örvénytegzes *Rhyacophila hirticornis* 2 000
Nyugati őszitegzes *Chaetopteryx rugulosa* 2 000
Páratlan alpesitegzes *Apatania muliebris* 10 000
Szürke hosszúcsapú-tegzes *Ceraclea nigronevosa* 10 000

Lepkék rendje

Gyökérrágó-öslepké-félék családja
Balkáni gyökérrágólepké *Triodia amasina* 10 000
Északi gyökérrágólepké *Pharmacis fusconebulosus* 10 000
Farontőlepké-félék családja
Nyárfarontőlepké *Lamellocossus terebrus* 10 000
Csüngőlepké-félék családja
Görög fémlepké *Jordanita graeca* 2 000
Nyugati csüngőlepké *Zygaena fausta* 10 000
Ritka fémlepké *Adscita geryon* 2 000
Vörös csüngőlepké *Zygaena laeta* 10 000
Zsákhordómolyfélék családja
Magyar zsákosmoly *Coleophora hungariae* 2 000

Üvegszárnyűlepké-félék családja
Délvidéki szitkár *Chamaesphacia colpiformis* 2 000
Magyar szitkár *Chamaesphacia hungarica* 2 000

Aranypettyes bábrabló *Calosoma auropunctatum* 2 000
 Aranypettyes futrinka *Carabus hortensis* 2 000
 Balkáni futrinka *Carabus montivagus* 10 000
 Bőrfutrinka *Carabus coriaceus* 2 000
 Domború futrinka *Carabus glabratus* 2 000
 Dunántúli kékfutrinka *Carabus germari* 2 000
 Dunántúli vízfutrinka *Carabus nodulosus* 10 000
 Érdes futrinka *Carabus scabriusculus* 2 000
 Fekete cirpelőfutó *Cychrus caraboides* 2 000
 Gebhardt-vakfutrinka *Duvalius gebhardti* 50 000
 Hortobágyi gyászfutó *Poecilus kekesiensis* 50 000
 Kárpáti futrinka *Carabus linnei* 10 000
 Kék futrinka *Carabus violaceus* 2 000
 Kis aknásfutrinka *Acinopus picipes* 10 000
 Láncoz futrinka *Carabus problematicus* 10 000
 Lapos kékfutrinka *Carabus intricatus* 2 000
 Ligeti futrinka *Carabus nemoralis* 2 000
 Magyar vakfutrinka *Duvalius hungaricus* 10 000
 Mezei futrinka *Carabus granulatus* 2 000
 Nagyfejű futrinka *Dixus chlypeatus* 10 000
 Pompás futrinka *Carabus obsoletus* 10 000
 Ragyás futrinka *Carabus cancellatus* 2 000
 Rezes futrinka *Carabus ullrichi* 2 000
 Sárgalábú cirpelőfutó *Cychrus attenuatus* 2 000
 Selymes futrinka *Carabus convexus* 2 000
 Sokszínű futrinka *Carabus arvensis* 10 000
 Steven-turzásfutó *Stenolophus steveni* 10 000
 Szárnyas futrinka *Carabus clathratus* 10 000
 Szegélyes futrinka *Carabus marginalis* 50 000
 Szomorú büzfutó *Chlaenius sulcicollis* 50 000
 Vájárfutrinka *Scarites terricola* 10 000
 Változó futrinka *Carabus scheidleri* 10 000
 Vízi futrinka *Carabus variolosus* 10 000
 Vöröslő futó *Leistus terminatus* 10 000
 Csíkbogárfélék családja
 Óriás-csíkbogár *Dytiscus latissimus* 50 000
 Széles tavicsíkbogár *Graphoderus bilineatus* 50 000
 Karimáslágybogár félék családja
 Pusztai karimásbogár *Psilothrix femoralis* 10 000
 Nünükéfélék családja
 Díszes nünüke *Meloe decorus* 50 000
 Keskenyfedős élősdibogár *Stenoria apicalis* 10 000
 Kis hólyaghúzó *Mylabris tenera* 2 000
 Magyar nünüke *Meloe hungarus* 10 000
 Őszi nünüke *Meloe autumnalis* 10 000
 Pannon hólyaghúzó *Mylabris pannonica* 2 000
 Pattanóbogárfélék családja
 Kék pattanóbogár *Limoniscus violaceus* 50 000
 Négyfoltos pattanóbogár *Ampedus quadrisignatus* 50 000

Karmosbogárfélék családja
 Nagy karmosbogár *Potamophilus acuminatus* 50 000
 Négyypúpú karmosbogár *Macronychus quadrituberculatus* 50 000
 Málnabogárfélék családja
 Téli zuzmóbogár *Xerasia meschniggi* 50 000
 Lapbogárfélék családja
 Skarlátbogár *Cucujus cinnabarinus* 2 000
 Darászbogárfélék családja
 Sarkantyús fészekbogár *Macrosiagon tricuspdatum* 50 000
 Szürke darászbogár *Evaniocera dufouri* 50 000
 Díszbogárfélék családja
 Aranyos díszbogár *Eurythyrea aurata* 10 000
 Arias-díszbogár *Kisanthobia ariasi* 10 000
 Fenyvesdíszbogár *Chalcophora mariana* 2 000
 Guerin-karcsúdíszbogár *Agrilus guerini* 10 000
 Homoki díszbogár *Acmaeoderella mimonti* 2 000
 Magyar virágdíszbogár *Anthaxia hungarica* 10 000
 Tölgyfa-díszbogár *Eurythyrea quercus* 50 000
 Tükrös díszbogár *Capnodis tenebrionis* 2 000
 Türk-virágdíszbogár *Anthaxia tuerki* 10 000
 Gyászbogárfélék családja
 Gyászos árnyékbogár *Hymenalia morio* 50 000
 Magyar gyászbogár *Pedinus hungaricus* 10 000
 Pusztai gyászbogár *Platyscelis spinolae* 10 000
 Ráncos gyászbogár *Probatiscus subrugosus* 50 000
 Szarvas gyászbogár *Cryphaeus cornutus* 10 000
 Biborbogárfélék családja
 Kis biborbogár *Schizotus pectinicornis* 2 000
 Sárkánybogárfélék családja
 Lapos sárkánybogár *Pytho depressus* 50 000
 Szarvasbogárfélék családja
 Kis szarvasbogár *Dorcus paralellipedus* 2 000
 Szarvasbogár *Lucanus cervus* 2 000
 Tülkös szarvasbogár *Sinodendron cylindricum* 10 000
 Ganéjtúrófélék családja
 Holdszarvú ganéjtúró *Copris lunaris* 2 000
 Jámbor galacsinhajtó *Scarabaeus pius* 10 000
 Magyarföldi ganéjtúró *Chironitis hungaricus* 10 000
 Óriás-galacsinhajtó *Scarabaeus typhon* 10 000
 Szarvas ganéjtúró *Bolbelasmus unicornis* 10 000
 Cserebogárfélék családja
 Bogáncs-virágbogár *Potosia fieberi* 50 000
 Magyar virágbogár *Netocia ungarica* 10 000
 Nyolcpettyes virágbogár *Gnorimus variabilis* 50 000

miksici Baraud, *Chaeto-pteroplia segetum velutina* Er., *Pygopleurus foina* (Reitt.), *Pygopleurus hirsutus* (Brullé).

Tunézia

Május közepén Tunéziában nyaralt Rozner Istvánné, Társaságunk pénztárosa. Bár már kissé meleg volt az idő a sivatagi országban, mégis sikerült gyűjtenie néhány tucat bogarat, főleg Tenebrionidákat.

Horvátország

Alighanem a 2001. év slágere Horvátország tengerparti hegyei, egy kis Kapellával és Velebittel keverve. Néha előfordult, hogy egyidőben 3-4 magyar amatőr és hivatásos rovarász gépkocsija kerülgette egymást a ritka fajokról ismert lelőhelyeken. Az eredményekről és a résztvevőkről csak hallomásból lehet valami képet alkotni, a gyűjtött rovarfajokról csak bizalmas közlésként. Nagyon örvendetes lenne, ha a gyűjtött ritka fajok legalább a magyar magángyűjteményeket, és nem a külföldi gyűjteményeket gazdagítanák, és ne adj Isten, a közgyűjteményekbe is jutna egy-két példány.

(R)

A Lycaena helle nyomában Erdélyben

John Banks barátommal már évek óta gyűjtjük az anyagot egy olyan lepkés film elkészítéséhez, ami a Kárpát-medence sokféleségét mutatja be a nappal repülő pikkelyröpüek segítségével. Ebben az évben Erdélybe vettük az irányt, Ilonczai Zoltán tagtársunk segítségével, aki a Bükki Nemzeti Park egyik tereprájóját és önmagát ajánlotta erre a nemes célra. Elsősorban a *Lycaena helle*-t akartuk

lefilmezni, kárpátmedencei környezetben. Ezért Erdélybe utaztunk. Főhadiszállásunk Sepsiszentgyörgyön volt, Kovács Sándor patikusnál, akit mi lepkészek jól ismerünk. Az ugyancsak lepkész Székely Levente, hétfalusi tagtársunk, és Kovács Sanyi kalauzolásának segítségével könnyen megtaláltuk a *helle* egyik királyföldi népességét, szép időnk is volt. Így remekül sikerültek a képek. Sokat filmeztünk még szentgyörgy-környéki löszpusztákon és lápokban, fölmentünk a hargitai nárciszmezőkre és a Vargyasi-szorosba is. Munkánk eredményes volt. Erdély szépségét megtapasztalva megint csak elszorult a szívünk, amikor nyugat felé utazva magunk mögött hagytuk „magos” Déva várát és kiléptünk a pannon síkra. Erdély, mikor ölelsz újra magadhoz?

(BZs)

Rovarász tábor a Fogarasi havasokban.

A SZIE Kertészettudományi Kar Rovartani és Növénytani Tanszéke a Magyar Rovartani Társasággal karöltve a Szent István Napok programjának keretében - a meghirdetett időszaknál korábban, július 23-29. között - rovartani és botanikai tábort rendezett Erdélyben, a Fogarasi havasokban. A korábbi időpontot az indokolta, hogy információk szerint a transzfogarasi utat az augusztus vége felé téliesre forduló időjárás miatt augusztus 20. után sokszor lezárják. A tábor központja a transzfogarasi út mentén a fenyő-zónában 1240 m magasan lévő turistahotelben, a Cabana Cascada-ban volt. Onnan indultunk minden nap rovartani és növénytani ismereteink bővítését szolgáló magashegyi túrákra.

A Romániából bérelt autóbuszban 35 személy érkezett meg 23-án éjszaka az előre lefoglalt szállásra. A Rovartani Tanszéket három személy: Haltrich Attila, Gátmezei Antalné és Mészáros Zoltán, a Növénytan Tanszéket két személy: Höhn Mária és Udvardy László képviselte. Nagy szakmai segítséget jelentett a kőszegi Parazitológiai Laboratórium igazgatójának, Thuróczy Csabának a részvétele is. A Kertészettudományi Karról tíz, az ELTE TTK-ról egy hallgató volt velünk, a további létszámot a Magyar Rovartani Társaság tagjai és vendégeink tették ki. Nagy szükségünk volt román nyelvű tolmácsra, ezt a feladatot Höhn Mária és Haltrich Attila látták el. Harmadik tolmácsunk Balog Adalbert erdélyi doktoranduszunk lett volna, ő azonban az utolsó órában bekövetkezett baleset miatt sajnos vissza kellett mondja a részvételt. Az időjárást nem tudtuk megrendelni. Az eső mindennap esett, egyszer vagy többször vagy egész nap, s a felhők lába többnyire a fenyőkig lógott. A résztvevők aktivitását a rossz idő alig befolyásolta, minden nap mindenki elázott. Az első napon még nem volt vizes minden, akkor még lehetett fűhálózni és az esti lámpázás is nagyon eredményes volt. A második naptól kezdve azután minden vizes volt, a rovargyűjtés elsősorban kőforgatásra szorítkozott. Napfényt nem is láttunk, a viráglátogató rovarok – szemben a rovarászokkal – elő sem jöttek. Botanizálni és túrázni azonban minden nap lehetett, csak az elázást kellett vállalni. A résztvevők többségét hazaszállító autóbusz vasárnap este indult és hétfőn délelőtt érkezett Budapestre. A buszból való kiszálláskor – az akkor már száraz –

résztvevők mind azt kérdezték: „hova megyünk jövőre?”.

Mészáros Zoltán, Budapest

Lepkés expedíciók

A Magyar Természettudományi Múzeum lepkegyűjteménye ebben az évben két sikeres expedíciót bonyolított le. Az első májusban, Csorba Gábor és az én részvétellemmel Iránba indult. Célja elsősorban az északi hegyvidékek (Elburz, Kopet-dagh) és a Kevir-sivatag északi részének bagolylepke faunakutatása, de lepkéken kívül legyeket, bogarakat, illetve kisemlősöket is gyűjtöttünk. A három hetes út során számos ritka és tudományra noctuida fajt fogtunk. A második expedíció célja augusztusban Pakisztán északi része volt, az óvilág három legnagyobb hegységrendszerébe látogattunk el, meging csak ketten: a Himálájába, a Karakorumba és a Hindukusba vitt az utunk. Elsődleges feladat most is bagolylepkék gyűjtése volt, de számos más rovarrend képviselői megint csak áldozatul estek munkánknak...

Benedek Balázs, Budapest

SAKIRODALMI FIGYELŐ

I.K. Lopatin and K.E. Dovgailo: The genus *Cryptocephalus* (Chrysomelidae) of Palearctic region.

A monográfia október végén vagy november elején jelenik meg CD-n orosz és angol nyelven. A monográfia tartalmazza a fajok katalógusát, elterjedésüket és tápnövényeiket, a fajok határozókulcsát és egyéb információkat, természetesen színes ábrákkal. Tájékoztató WEB-oldala:

Díszes légivadász *Coenagrion ornatum* 2 000
 Erdei szitakötő *Ophiogomphus cecilia* 10 000
 Feketelábú szitakötő *Gomphus vulgatissimus* 2 000
 Hegyi szitakötő *Cordulegaster bidentatus* 10 000
 Holdkék szitakötő *Coenagrion lunulatum* 2 000
 Kétfoltú szitakötő *Epiteca bimaculata* 2 000
 Kisasszony-szitakötő *Calopteryx virgo* 2 000
 Lándzsás légivadász *Coenagrion hastulatum* 2 000
 Lápi acsa *Anaciaeschna isosceles* 2 000
 Lápi légivadász *Ceriatrion tenellum* 2 000
 Lassú szitakötő *Sympetrum depressiusculum* 2 000
 Mocsári szitakötő *Libellula fulva* 2 000
 Nagy foltosrabló *Lestes macrostigma* 2 000
 Pataki szitakötő *Orthetrum brunneum* 2 000
 Piros szitakötő *Leucorrhinia pectoralis* 10 000
 Réti rabló *Lestes dryas* 2 000
 Ritka légivadász *Coenagrion scitulum* 2 000
 Sárgafoltos hegyiszitakötő *Cordulegaster boltonii* 10 000
 Sárgafoltos szitakötő *Somatochlora flavomaculata* 2 000
 Sárgás szitakötő *Stylurus flavipes* 10 000
 Tócsaszitakötő *Leucorrhinia caudalis* 10 000
 Zöld acsa *Aeshna viridis* 10 000

Fogólábúak rendje

Imádkozó sáska *Mantis religiosa* 2 000

Egyenészárnyúak rendje

Áttelelő sáska *Aiolopus strepens* 2 000
 Barbársáska *Calliptamus barbarus* 2 000
 Bűjkáló avarszöcske *Pholidoptera litoralis* 10 000
 Erdélyi kurtaszárnyú-szöcske *Ph. transsylvanica* 50 000
 Erdélyi virágszöcske *Leptophyes discoidalis* 10 000
 Eurázsiai rétisáska *Stenobothrus eurasius* 10 000
 Farkos lombszöcske *Tettigonia caudata* 2 000
 Fogasfarkú szöcske *Polysarcus denticauda* 2 000
 Fuss-pókszöcske *Poecilimon fussi* 10 000
 Fűrészlábú szöcske *Saga pedo* 50 000
 Illír tarsza *Isophya modestior* 10 000
 Kárpáti tarsza *Isophya brevipennis* 10 000
 Keleti pókszöcske *Poecilimon intermedius* 10 000
 Keleti vándorsáska *Locusta migratoria* 10 000
 Önbeásó sáska *Acrotylus longipes* 2 000
 Pannon sáska *Epacromius coeruleipes* 2 000
 Pontuszi sáska *Epacromius tergestinus* 2 000
 Pusztai tarsza *Isophya modesta* 10 000

Rövídyszárnyú hegyisáska *Arcyptera microptera* 10 000
 Schmidt-pókszöcske *Poecilimon schmidti* 10 000
 Sisakos sáska *Acrida hungarica* 10 000
 Szép hegyisáska *Arcyptera fusca* 10 000
 Tarka hegyisáska *Podisma pedestris* 2 000
 Törös szöcske *Gampsocleis glabra* 2 000
 Változó sáska *Celes variabilis* 2 000
 Vöröslábú hegyisáska *Odontopodisma rubripes* 10 000

Poloskák rendje

Lándzsás karimáspoloska *Aquarius laciniata* 2 000
 Nagy molnárpoloska *Gerris najas* 2 000
 Sárgapajzsú hanyattúszó-poloska *Notonecta lutea* 2 000
 Szőrös pajzsospoloska *Odontoscels hispidula* 2 000

Kabócák rendje

Mannakabóca *Cicada orni* 2 000
 Óriás-énekeskabóca *Tibicina haematodes* 2 000

Pajzstetvek rendje

Lengyel birborpajzstetű *Porphyrophora polonica* 2 000

Recésszárnyúak rendje

Erdei hangyaleső *Myrmeleon formicarius* 2 000
 Keleti rablópile *Libelloides macaronius* 10 000
 Kétszínű fogólábú-fátyolka *Mantissa styriaca* 2 000
 Párducfoltos hangyaleső *Dendroleon pantherinus* 10 000
 Puszta hangyaleső *Acanthaclisis occitanica* 10 000

Tevenyakú fátyolkák rendje

Déli kurta-tevenyakú *Inocellia braueri* 2 000

Bogarak rendje

Futóbogárfélék családja
 Aknásfutrinka *Osimus ammophilus* 10 000
 Alhavas futrinka *Carabus irregularis* 10 000
 Aranyos bábrabló *Calosoma sycophanta* 2 000
 Aranyos futrinka *Carabus auronitens* 10 000

(5) A 7. számú mellékletben szereplő növényfajok pénzben kifejezett értéke egyedenként 10 000 Ft.

(6) A 8. számú mellékletben szereplő állatfajok közül a bütykös hattyú, a házi veréb, a kárókatona, a sárgalábú sirály és a seregély pénzben kifejezett értéke egyedenként 1000 Ft, a többi faj esetében egyedenként 20 000 Ft.

5. § (1) Ez a rendelet – a (2) bekezdésben felsorolt fajok kivételével – a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba. Egyidejűleg a védett és fokozottan védett növény- és állatfajokról, egyedeik értékéről, a fokozottan védett barlangok körének megállapításáról, valamint egyes védett állatfajokkal kapcsolatos korlátozások és tilalmak alóli felmentésekről szóló, többször módosított 1/1982. (III. 15.) OKTH rendelkezés hatályát veszti.

(2) A 2. számú mellékletben felsorolt halfajok közül a dunai nagyhering, a fenékjáró küllő, a gyöngyös koncér, a leánykoncér, a szívárványos ökle és a tarka géb esetében az e rendelet szerinti védelem 2002. január 1-jén lép hatályba.

6. § Ez a rendelet a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás tárgykörében, a megállapodást kihirdető 1994. évi I. törvény 3. §-ával összhangban az Európai Közösségek következő jogszabályaival összeegyeztethető szabályozást tartalmaz:

- a Tanács 79/409/EGK irányelve a vadon élő madarak védelméről;

- a Tanács 83/129/EGK irányelve egyes főkébik prémjének és az abból származó

termékeknek a tagállamokba történő behozataláról;

- a Tanács 92/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek és vadon élő növény- és állatvilág megőrzéséről.

2. számú melléklet a 13/2001. (V. 9.) KöM rendelethez

Védett állatok

ÍZELTLÁBÚAK

RÁKOK

Kövi rák *Austropotamobius torrentium* 10 000

SZÁZLÁBÚAK

Öves szkolopendra *Scolopendra cingulata* 10 000

PÓKOK

Bikapók *Eresus cinnabarinus* 2 000

Búvárpók *Argyroneta aquatica* 2 000

Farkos állaspók *Tetragnatha reimoseri* 2 000

Karéjos keresztespók *Argiope lobata* 2 000

Kövi torzspók *Atypus muralis* 2 000

Magyar aknászpók *Nemesia pannonica* 10 000

Nádi állaspók *Tetragnatha striata* 2 000

Óriás-keresztespók *Araneus grossus* 2 000

Parti vidrapók *Dolomedes plantarius* 2 000

Pokoli cselőpók *Lycosa vultuosa* 2 000

Rejtett állaspók *Tetragnatha shoshone* 2 000

Szegélyes vidrapók *Dolomedes fimbriatus* 2 000

Szongáriai cselőpók *Lycosa singoriensis* 2 000

Szurkos torzspók *Atypus piceus* 2 000

Tölgyestorzspók *Atypus affinis* 2 000

ROVAROK

Kérészek rendje

Dunavirág *Polymita arcis virgo* 2 000

Rajnai denevérszárnyú-kérész *Oligoneuriella rhenana* 2 000

Tiszavirág *Palingenia longicauda* 2 000

Szitakötők rendje

Csermelyszitakötő *Onychogomphus forcipatus* 2 000

www.lysandrasoft.com. További információk és megrendelés: Kirill Dovgailo, Grizevez str. 6-56, Minsk, 220 009, Republik Belarus. E-mail: Kir-dov@mail.ru, Tel-fax: +375-17-230 42 20.

G. Platia - R. Schimmel: Revisione delle specie orientali del genere *Melanotus* Eschscholz, 1829 (Coleoptera, Elateridae, Melanotinae) - A revízió magában foglalja Japán és Taiwan kivételével az egész orientális régió *Melanotus* fajait Pakisztántól a Salamon szigetekig. Az első részben a pattanóbogár lárvák és imágók leírása, azok biológiája, ökológiája és földrajzi elterjedése található. A második rész 410 faj leírását, 296 új fajt, szinonimát és rendszertani kombinációt mutat be 638 lapon, 65 ábrával és 6 térképpel. A könyv ára: 100000 Lit. + postaköltség vagy 51,65 Euro + postaköltség. Rendelés: Museo Regionale di Scienze Naturali, via Giolitti, 36 - 10123 Torino, Italy.

Dr. Karl Adlbauer: Katalog und Fotoatlas der Bockkäfer Namibians 300 színes kép 80 oldalon tartalmazza Namibia cincéreit. Ára november 30-ig történő befizetéskor 59 Euro. 2001 december 1-től 69 Euro. Megrendelés: Taita Publishers, Velke Namesti 135/19, CZ-500 03 Hradec Kralove, Czech Republic. Fax ++420 - 49 - 551 6104, taita@taitapublishers.cz, www.taitapublishers.cz - vagy - Karl Werner, Dr. Kisselmannstr. 19, D-86971 Peiting, Germany. Fax: ++49-(0)8861-66849, 0886166849-0001@t-online.de.

(R)

FÓRUM

Mentsük ami menthető

Olvastam valahol, hogy az útépítők előtt régészek járnak, s mentik a régészeti szempontból értékes tárgyakat. Mi lenne, ha a brazil őserdők kitermelői előtt járva 5-6 km-rel, rovargyűjtő expedíciók gyűjtenék végig az őserdőt, begyűjtve a több ezer ismeretlen rovarfajt? A fajok leírása után a zöldek nem azt hangoztatnák (bosszantásomra), hogy az őserdők kiirtása miatt több ezer ismeretlen faj pusztul el, hanem hogy több ezer ismert faj pusztult el. Egy muzeológusnak ez nem mindegy! Persze ha az erdőirtást meg lehet állítani szép szóval, Balogh János professzor úr rádiós műsoraival, vagy bármely egyéb módszerrel, akkor vegyék úgy, hogy egy szót sem szoltam!

Podlussány Attila

KÜLÖNFÉLÉK

Hymenoptera Parasitica: rendszertan és biológiai védekezés, nemzetközi tudományos szimpózium

A Rovar Parazitológiai Laboratórium (RPL) szervezésében 2001. május 14-17-én nemzetközi tudományos szimpózium zajlott Köszezen, „Parasitic Hymenoptera: Taxonomy and Biological Control” címmel. A szimpóziumra 32 ország 86 kutatója jött el, akik valamennyien a parazitoid hártýásszárnyúak, a „fűrészdarázsok” szerepét kutatják a kártevők elleni biológiai védekezésben. A négynapos intenzív tudományos program során 56 előadás hangzott el és 35 poszter

került bemutatásra a kutatások legfrissebb eredményeiről.

A szimpózium célja a három éve létesült laboratórium nemzetközi bemutatása volt, feladatainak megismertetése és a lehető legszélesebb körű tudományos, szakmai együttműködés kiépítése az európai és a tengerentúli kollégákkal. Céljaink eléréséért a lehető legkedvezőbb feltételeket, vonzó „postconference” programokat kívántuk biztosítani a szimpóziumra érkező kollégáinknak. Így nem korlátoztuk a részvétel idejét sem. Szerepelt a kínálatban kirándulás, rovargyűjtés, kutatómunka végzése mind a laboratóriumban, mind a Magyar Természettudományi Múzeum (MTM) Állattárának Hymenoptera-gyűjteményében éppúgy, mint a hozzátartozók számára külön program a szimpózium idejére. Minden várakozásunkat felülmúlta a résztvevők száma és köre. A világ legtekintélyesebb szakemberei, mind a taxonómia, mind a parazitákok alkalmazásában kiemelkedő kutatók, szinte kivétel nélkül megjelentek. Rendkívül vonzónak bizonyult a négynapos gyűjtőtúr. A Japántól Brazíliáig, Új Zélandtól Kanadáig, Szentpétervártól Pretóriáig érkezett kutatók közül 28-an előbb az Őrség, majd a Kőszegi-hegység és a Bakony, míg néhányan további napokat kérve a bugaci homokdűnék rovarvilágából merítettek egy kis ízelítőt Magyarország parazitoid rovarfaunájából.

Szintén sokan kívántak élni azzal a lehetőséggel, hogy a világviszonylatban is kiemelkedő magyar gyűjteményekben dolgozzanak, összehasonlító munkát végezzenek. Ez úton is köszönjük az MTM vezetésének és munkatársainak a lehetőséget, hogy vendégeink hét végén is

dolgozhattak a Hymenoptera gyűjteményben. A „postconference” programokat mintegy 60 résztvevő kívánta hosszabb-rövidebb ideig igénybe venni. A szimpóziumra az első vendég május 8-án érkezett, az utolsó június 8-án távozott.

A nemzetközi szimpózium rövidített anyagát a résztvevők már érkezéskor kézhez kapták. Az év végéig beérkező kéziratokból pedig az előzetes egyeztetések alapján a jövő évben jelenik meg a szimpózium kötet, mely a Kőszegen elhangzott összes előadás és poszter szövegét tudományos publikáció formájában jeleníti meg, ami a parazitoidokkal kapcsolatos kutatások legfrissebb eredményeinek összefoglalása lesz. A szimpóziumon elindult egy folyamat. Hosszú évek, évtizedek óta élő személytelen levelezés korszakát felváltja a sokkal intenzívebb személyes találkozásokon alapuló együttműködések kora. A laboratóriumban eltöltött idő alatt kollégáink megbizonyosodhattak arról, hogy mind szakmai, mind technikai háttér biztosított számukra arra, hogy Magyarországot, az RPL munkatársait bevonják saját kutatási projektjeikbe. Számos európai kollégával kötöttünk együttműködési megállapodást, vállalva az általuk kinevelt parazitoid rovarok azonosítását. Több tengerentúli kolléga jelezte ismételt látogatási szándékát, kihasználva a laboratórium földrajzi helyzetét, annak lehetőségeit bázisul használva további európai tanulmányútjaihoz, bevonva minket a közös projektjeikbe.

A szimpózium történéseinek általános bemutatását követően kiemelnék néhány konkrét megállapodást Dr. Rami Kfir

szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.) 24. §-ának (2) bekezdésében, 69. §-ának (3) bekezdésében, továbbá 85. §-ának b) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. § (1) A védett növény-, illetve állatfajokat, valamint egyedeik pénzben kifejezett értékét az *1. számú*, illetve a *2. számú melléklet*, a fokozottan védett növény-, illetve állatfajokat, valamint egyedeik pénzben kifejezett értékét a *3. számú*, illetve a *4. számú melléklet* szerint állapítom meg.

(2) A teljes pénzben kifejezett értéket kell figyelembe venni a faj élő vagy élettelen példánya, bármely fejlődési alakja, továbbá felismerhető része, származéka esetében.

2. § Az ökológiai folyamatokban betöltött fontos, nélkülözhetetlen szerepük miatt védettek a fészeképítő hangyafajok által épített fészkek (hangyabolyok). A természetvédelmi oltalom alatt álló fészeképítő hangyafajok körét és a hangyabolyok pénzben kifejezett értékét az *5. számú melléklet* szerint állapítom meg.

3. § A fokozottan védett barlangok körét a *6. számú melléklet* szerint állapítom meg.

4. § (1) A rendelet 1-4. számú mellékleteiben nem szereplő, az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok körét a *7. számú* és a *8. számú melléklet* tartalmazza.

(2) Az (1) bekezdés szerinti fajokra a Tvt. 42-44. és 80. §-ának, továbbá a védett állatfajok védelmére, tartására, bemutatására és hasznosítására vonatkozó

részletes szabályokról szóló 8/1998. (I. 23.) Korm. rendelet, valamint a természetvédelmi bírság kiszabásával kapcsolatos szabályokról szóló 33/1997. (II. 20.) Korm. rendelet rendelkezéseit kell alkalmazni.

(3) A 7. és 8. számú mellékletben szereplő növény-, illetve állatfajok esetében a Tvt. 42. § (3)-(4) bekezdése, valamint a Tvt. 43. § (2) bekezdése szerinti engedély csak korlátozott számú példányra, kutatási, oktatási célból, valamint egyes fajok újranépesítése, újratelepítése vagy mesterséges szaporítása érdekében, illetve egyéb közérdekből adható. Közegészségügyi okból, a légiközlekedés biztonsága, valamint az okszerű mezőgazdasági termelés biztosítása érdekében – amennyiben természetvédelmi érdeket nem sért – a bütykös hattyú (*Cygnus olor*), a házi veréb (*Passer domesticus*), a kárókatona (*Phalacrocorax carbo*), a sárgalábú sirály (*Larus cachinnans*) és a seregély (*Sturnus vulgaris*) riasztása, elejtése, gyérítése, állományának szabályozása engedélyezhető, de riasztásuk a védett természeti területeken kívül július 1. és február 28. között, a repülőtereken és biztonsági övezetükben pedig egész évben engedély nélkül végezhető.

(4) A 8. számú mellékletben szereplő hólyagos foka és a grönlandi foka származékai esetében a Tvt. 43. § (2) bekezdése szerint engedély adható abban az esetben is, ha igazolható, hogy a származék elkészítéséhez e két faj valamelyikének egyedét az inuit nép tagjai hagyományos vadászattal ejtették el.

Entomologická burza: Rovarkiállítás és börze. České Budějovice (Budweis), Kulturní Dům VLTAVA, ulice F. Ondříčka 46, 9.00 - 13.00-ig szombaton 2001. XI. 24-én. Kapcsolat és információ: Mgr. Zdenek Hanč, Pražká 53, 37004 Č. Budějovice. CZ. tel. ++420/38/7434182. mobil: 0737519169, E-mail: zhanc@zahoo.com.

Great Entomology and Natural History Auction: Hotel des Ventes Drouot Richelieu - Paris - France. Árverésre kerülnek régi rovargyűjtemények, rovarfaj témájú könyvek, őslények, ásványok, meteoritok, fossziliák stb. Kapcsolat, információ és katalógus rendelés: Thierry de Maigret, 5, rue de Montholon, 75009 Paris - France. Tel: 33.1 44 83 95 20, Fax: 33.1 44 83 95 21.

Insektenbörse in Pardubice: 2002. január 12-én, vasárnap 8 - 15 óráig. Helye: Saal des ABC-Klubs, Štolbova-Str. Pardubice, Tschechische Republik. Információ és asztalfoglalás: Morpho v.o.s., P.O. BOX 25, CZ-530 03 Pardubice. Tel: 420 40 6670519, Fax: +420 40 6670773.

Entomologentagung Wien 2002: 2002 február 23-án szombaton 14:00h - 18:00h és 2001 február 24-én vasárnap 8:30h - 15:00h. Helye: Volkshochschule Ottakring, Ludo Hartmann-Platz 7, A-1160 Wien, Austria. Helyfoglalás: wolfgang.barries@chello.at.

Internationale Insektentage - Insektenbörse Prag 2002: Helye: Národní dům - ÚKDŽ, Náměstí Míru, No 9, Praha 2. Megközelíthető a 4, 16, 22, 34 sz. villamosokkal a "Náměstí Míru" megállónál. A börzék időpontjai: a tavaszi börze 2002. III. 2-án 10.00 - 07.00-ig szombaton, 2002. III. 3-án 8.00 - 13.00-ig

vasárnap. Az őszi börze 2002. X. 5-én szombaton 10.00 - 17.00 óráig és 2002. X. 6-án vasárnap 8.00 - 13.00 óráig. Információ és asztalfoglalás: ENTOTERA, Vladislav Malý & Co., Podskalská 6, 128 00 Praha 2, Tel.: +420 2 24 92 44 68, Privát: +420 2 24 91 89 75, E-mail: entotera@login.cz.

(RI)

A MAGYARORSZÁGON VÉDETT ÉS FOKOZOTTAN VÉDETT ÍZELTLÁBÚAK

13/2001. (V. 9.) KöM rendelet a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi

(Plant Protection Research Institute, Dél-Afrikai Köztársaság) laboratóriumunkat felkérte egy hosszú távú együttműködésre, melynek célja az Európából Dél-Afrikába behurcolt kártevők elleni biológiai védekezés lehetőségeinek feltárása az integrált növényvédelmi technológiák kidolgozásához. A projekthez szükséges anyagi fedezetet dél-afrikai kezdeményezéssel a Magyarország és a Dél-Afrikai Köztársaság közötti kormányközi tudományos egyezmény alapján biztosított forrásokból pályáznánk meg.

Dr. Yozo Murakami (Kyushu University, Japán) közvetítésével laboratóriumunk könyvtárának és számítógépes adatbázisának továbbfejlesztése érdekében jelentős segítséget kapunk, hogy a még hiányzó Japán kiadványokat megkapjuk, a cikkek tartalmát adatbázisunkba tegyük. Japán a palearktikum része, így ezekre az adatokra is kiemelten szükségünk van. Ugyancsak az ő közvetítésével paraziták rovarok cseréje is beindul.

Dr. John Early (Auckland War Memorial Museum, Új-Zéland) az új-zélandi nemzeti rovargyűjteményének Hymenoptera kurátora, taxonómiai munkában kérte segítségünket. Európai paraziták fajokért cserébe új-zélandi fajokat küld. Kiterjedő nemzetközi kapcsolataink, feladataink miatt rendkívül fontos az összehasonlító alapgyűjteményünk világgyűjteménnyé fejlesztése, mely hatékonyan egyedül csak az intenzív cserék lebonyolításával lehetséges.

Dr. Lin Nai-quan (Biological Control Research Institute, Kína) Kínában a Mymaridae család specialistája. A hosszú távú feladattervünkben szereplő

palaearktikus Mymaridae revízió elvégzéséhez nélkülözhetetlen volt a kínai kollégával történő szakmai együttműködés megkötése. Ennek értelmében, vállaltuk a kínai Mymaridae fajok feldolgozásában való együttműködést az európai fajok revíziójával párhuzamosan. A kínai anyag feldolgozása szerzőtársi kapcsolatban történik. Dr. Zhu Chao-dong (Institut of Zoology Chinese Academy of Sciences, Kína) a kínai entomológiai intézet külföldi cseréket jóváhagyó, lebonyolító ügyintézője. Köztudottan Kína a világ egyik legelzártabb országa, a rovarfaj terén pedig az egyik fehér folt. Tekintettel arra, hogy a Palaearktikum része, az elszigeteltség feloldása mindkét fél érdeke. Nem véletlenül Dr. Zhu volt a legtovább maradó résztvevő, akivel a három heti közös munka során kidolgoztuk az együttműködés lehetőségeit. Az alkalmazott rovarfajban a paraziták mezőgazdasági jelentőségét figyelembe véve, reményeink szerint áttérés történik a kínai csere beindulásával.

Dr. Lawan Jeerapong (Biological Agriculture and Farmers Field School Institute, Tajvan) és Dr. Paitoon Leksawasdi (Biology Dept., Faculty of Science, Chiang Mai University, Thaiföld) távolkeleti kollégákkal történő szorosabb kapcsolattartásra elsősorban az összehasonlító alapgyűjteményünk világgyűjteménnyé fejlesztése érdekében van szükség. A paraziták Hymenoptera rendszertana még ma is nagyon képlékeny, rendszertanukban sok a bizonytalansági tényező. Ezért van jelentősége annak, hogy a Palaearktikumon kívüli, elsősorban generikus taxonómiai problémák megoldásában segítséget nyújtsanak a trópusi összehasonlító példányok.

Dr. Klarissa Dzhankmen (Institute of Zoology, Entomology Department, Akademgorodok, Kazahsztan) a közép-ázsiai Pteromalidae család specialistája. Rendkívül értékes közép-ázsiai összehasonlító gyűjteményt hozott magával, mely gyűjtemény számos, általa leírt faj paratípusát is tartalmazza.

Dr. Charles Wikler (UNICENTRO, Brazília) a több éve tartó együttműködés eredményeként elkészült közös publikációnk kéziratával érkezett kollégánk, melynek korrektúráját elvégeztük. Négy tudományra új fajt írtunk le Brazíliából, melyeket gubacsokozó kártevőkből neveltek ki kollégáink. A szimpóziumon értesültünk Dr. DeSantis haláláról, aki Dél-Amerika jeles Chalcidoidea specialistája volt. Halála után brazil kollégáink abban bíznak, hogy a Rovar Parazitológiai Laboratórium a továbbiakban is felvállalja a mezőgazdasági kártevőkből kinevelt parazitoid fajok identifikálását, esetlegesen az új fajok leírását. E megtisztelő feladatot nem kívánjuk visszautasítani. E helyen is megismétlendő a világgyűjtemény felállításának szükségessége.

Dr. Vladimir Alexandrovich Trjapitzin (Unidad Académica Multidisciplinaria Agronomía y Ciencias, Tamaulipas, Mexikó) világspecialistával személyes kapcsolatunk évtizedes. Ennek alapján az Encyrtidae (szivárványfűrkész-félék) családjával behatóbban nem foglalkozunk, mivel Dr. Trjapitzin az időről időre felgyülemlett anyagunk feldolgozásában jelentős segítséget nyújt, így gyűjteményünket fejleszti. Dr. John Huber (Canadian National Collection of Insects, Kanada) az észak-amerikai földrész

Mymaridae specialistája. Kezdeményezésére a Mymaridae család generikus világ revízióját indítjuk el a közel jövőben.

A szimpózium először biztosított lehetőséget arra, hogy a világ Mymaridae specialistái, a kínai, olasz, bolgár, kanadai és magyar kollégák először találkozhattak személyesen és ülhetek egy asztalhoz, megbeszélve e monumentális munka részleteit. A mi feladatunk e munkában az európai típusok revíziója, mely munka egybeesik a saját Mymaridae revíziós feladatainkkal. Az első génusz e munkában az *Anaphes*. Rendkívül fontos csoport, melynek mezőgazdasági vonatkozásai is jelentősek. Jelenleg meghatározhatatlanok.

Dr. Lubomir Masner (Canadian National Collection of Insects, Kanada) a törpefűrkészfélék (Proctotrupoidea) vezető szaktekintélye. Jelentős színfoltja volt a szimpóziumnak. Vezető egyénisége végig hatással volt mind a szimpózium előadássorozatára, mind a „postconference” gyűjtő utakra, mind a laborban eltöltött tudományos munkavégzésre és szakmai beszélgetésekre. Rendkívül fontos a labor számára, hogy a rendszeres kapcsolattartás eredményeként először egy taxonómiai szempontból teljes irodalomlistát, majd összehasonlító alapgyűjteményt kapunk a legfontosabb génuszokat reprezentáló fajokból. Kilátásba helyezett kollégánk részére egy kanadai meghívást a taxonómiai ismeretek további elsajátítása érdekében a világ legnagyobb Proctotrupoidea gyűjteményében, Ottavában.

Az európai országokból: Anglia, Norvégia, Finnország, Németország, Hollandia,

tájfajok alakítják az időjárast: általában a mi „vénesszonyok nyara”-hoz hasonló, verőfényes, igen szép idő van, de a naplementét követően rohamosan hűl le a levegő, és sötétedésre már kifejezetten hűvös van, a kisugárzás igen erős. Ennek következtében a rovarok mozgásaktivitása kicsiny, csupán az erre az időszakra specializálódott néhány faj és fajcsoport aktív, az is rendszerint csak egy rövidebb ideig és főként a táplálkozással törődik, így kicsorgó nedvű fákön illetve csalival gyűjthetőek, a lámpázás eredményessége jelentősen elmarad a csalizásától. Amikor viszont a tájfajok peremei elérik a félszigetet, akkor komoly esőzések vannak, melyben ugyan nem kevés állat mozog, de ezek rendre a széllel együtt mozgó őszi vándorok, a terület faunájára kevésbé jellemző, olykor kifejezetten tömeges fajok.

A gyűjtések során számos jellemző őszibagoly-fajból sikerült a korábbi teljes anyagunknál nagyobb példányszámú sorozatokat gyűjteni, összességében a pacifikus őszi-tavaszi fauna kutatására tett erőfeszítéseink komoly sikereket hoztak. Más rovarcsoportok gyűjtését illetően korántsem ilyen rózsás a helyzet, a száraz, éjszakánként hideg, a hegyekben fagyos idő miatt nagyon kevés egyéb állat (beleértve gerinceseket is) került szemünk elé, illetve csapdáinkba.

Kun András és Ronkay László, Budapest

Dr. Gozmány László 80 éves

A MTM lepkegyűjteménye meghitt, családias legkörben ünnepte Laci bácsi születésnapját. Sok régi, szívet-lelket derítő anekdota hangzott el, megemlékeztünk a régiékről. És természetesen a legújabbak is

szóba kerültek, de ne gondoljunk semmi rosszra, kizárólag lepkékről esett szó. Születésnap ajándékként Mészáros László „Magyarország természeti kincsei” című gyönyörű fénykép albumát nyújtottuk át a lepkegyűjtemény és a magyar lepkészek nevében, a következő ajánlással:

*eleid napnyugti honából
pannon földre születél
hogy hét nyelved hirdesd:
ismerd ami él pikkelyző szárnyaival!
boldog az aki látott téged
boldog aki ma köszöthet
életed oktávján:
taníts minket élj soká még
szümmókás szaracén!*

(BZs)

Rovarbörzék

Nürnberg Insektenschau: Palearktikus rovarbörze. 2001. november 11-én, 9:00 - 15:00 óra között. Szervezi a Kreis Nürnberger Entomologen. Helye: Genossenschaftssaalbau Matthäus - Hermann-Platz 2, 90471 Nürnberg. 12:00-14:00-ig két disorozat vetítésére kerül sor. Információ: www.bioform.de vagy Bioform Entomologiebedarf Grossgeschaidt 21 D-90562 Heroldsberg, tel +49-(0)9126-286330 info@bioform.de.

Insektenbörse in Leipzig: 2001. november 24-én, szombaton 9-16.00 óráig. Helye: Paul - Flechsig - Institut, Jahalle 59 Stadtmitte, szemközt a Stadionnal. Információ és asztalfoglalás: Bernd und Timo Liese, Distelkamp 24, 29225 Celle, Tel.:05141-45951. E-mail: Bliese2000@aol.com, www.Insektenfundgrube.de.

10. szám: Távoli vidékek küldöttei. 12–17. oldal: Rovarküldöttek (szerző: Merkl Ottó).

11. szám: A kitinpáncél védelmében. Az egész szám a bogarakról szól (szerzők: Merkl Ottó és Szél Győző).

14. szám: A városok élővilága. 10–16. oldal: Városlakó ízeltlábúak (szerző: Merkl Ottó).

Az írásokat illusztráló képek között számos tagtársunk képei is láthatók. Természetesen a sorozat többi száma is érdekes!

Merkl Ottó, Budapest

Dél-koreai út

2001 október 8-28 között a Koreai Köztársaságban jártunk. Utazásunk céljai a következők voltak: 1) sajtó alá rendezni a nemzetközi (koreai, lengyel, magyar) együttműködéssel készülő „The Macro-Moths of North Korea” könyv kéziratát és ábraanyagát, 2) áttekinteni a chuncheoni Center of Insect Systematics (CIS) koreai nagylepke- és molygyűjteményét, segíteni az indet-anyagok csoportokra válogatásában és feldolgozásában és 3) terepi gyűjtéseket végezni lehetőség szerint minél több területen és élőhelytípusban.

A könyv elkészítésével és megjelentetésével kapcsolatban igen komoly sikereket értünk el: a teljes kétnyelvű (koreai és angol) szöveg elkészítését és első korrektúráját még ott-tartózkodásunk ideje alatt sikerült befejezni és az ábraanyag (minden a könyvben szereplő – 770 – fajról színes kép jelenik majd meg) közel felét is összeállítottuk K.T. Park professzorral és munkacsoportjával közösen, időnként valóban éjszakába nyúló, megfeszített

munkával. A hiányzó mintegy 400 kép háromnegyedét hazaérkezésünket követően elkészítettük és elküldtük Chuncheonba (a további képeket a suwoni intézetben fogják elkészíteni). Ha a CD időben elér rendeltetési helyére, akkor a könyvet várhatóan még november vége előtt ki is nyomtatják és Karácsonyra meg is érkehetnek a szerzői példányok.

A CIS gyűjteményében mindenekelőtt a Paekdusan kínai területre eső vonulataiban tavaly és idén gyűjtött anyagokat vizsgáltuk meg és a már kipreparált bagolylepke-anyagot meg is határoztuk. Emellett három, Korea faunájára nézve új *Ethmia*-faj (Oecophoridae, Ethmiinae - feketemolyok) példányait is sikerült a helyi (és a suwoni és inchoni) gyűjtemény(ek)ben megtalálni és azonosítani, ezek részletesebb vizsgálata jelenleg folyik.

A könyvírás és a gyűjteményi munka mellett elsősorban esti-éjjeli gyűjtéseket végeztünk, részben Chuncheon környéki vegyes lombhullató erdőkben, részben a Gyémánt-hegység dél-koreai vonulataiban (Sorak-san), valamint a főltsziget déli nagy hegyvonulataiban (Chiri-san, Paekun-san) és Jeju (Cheju, Quelpart Island) szigetén. A gyűjtött anyag legnagyobb része őszibagoly (Noctuidae: Xylenini), ezen túlmenően más lepkecsaládok és egyéb rovarcsoportok, valamint myriapodák képviselik a gyűjtött anyagot. Összességében 15 egyedi gyűjtést végeztünk (Nos 1701-1715).

A gyűjtött anyag erősen kicsi és – legalábbis a bagolylepkéket illetően – erősen válogatott, jó minőségű és fajösszetételű. Ebben az időszakban Koreában a szibériai monszun és a kései

Franciaország, Spanyolország, Svájc, Ausztria, Olaszország, Törökország, Horvátország, Jugoszlávia, Bulgária, Románia, Lengyelország, Ukrajna, Oroszország kutatóival történt együttműködési keretéről a terjedelem miatt, nem teszünk említést. Jelentősége miatt azonban megemlítem Dr. Zdenek Boucek-et (Anglia), mint a fémfürkészalkatúak (Chalcidoidea) vezető világszaktekintélyét, aki az előadások alatt hozzászólásaival, tapasztalatainak átadásával jelentősen emelte azok színvonalát. Elfoglaltsága miatt sajnos csak két napot töltött el a szimpózium után a laborban, egy fontos génusz (*Elachertus*) európai fajainak revízióját készíti, melyhez anyag kölcsönzéssel járultunk hozzá. Ajándékként az általa leírt fajok paratípusaiból hozott néhány példányt, gazdagítva gyűjteményünket. Szintén megemlítem Dr. John Noyes-t, a British Múzeum Chalcidoidea gyűjteményének kurátorát, aki az egyik legfontosabb nemzetközi kapcsolatunk. Dr. V.A. Trjapitzin mellett a másik Encyrtidae világspecialista, akihez bármikor fordulhatunk határozási igénnyel.

Rendkívül jelentős tényező, hogy a szimpózium valamennyi résztvevőjétől a legfrissebb publikációikat megkaptuk. Ezen felül beindítottuk azon rövid-középtávú programunkat, hogy a még hiányzó világirodalmat kollégáink segítségét kérve beszerezzük.

A szimpózium megrendezésével és eredményével a RPL életének új fejezethez érkezett. Bebizonyosodott, hogy a paraziták pontos identifikálására milyen igény van világszerte. Bizonyítást nyert az is, hogy a labor felszereltségét és

felkészültségét mennyire elismeri a világ, kívánva a továbbiakban azt, hogy ezt a tendenciát folytassuk, mivel ezekkel az eredményekkel és lehetőségekkel már most is a világ parazitoid kutatásának egyik központjaként említik. Természetesen kedves kollégáink túlfűtöttségét érezzük e megnyilatkozásokban, viszont ennek valódi lehetősége csak tőlünk függ!

Thuróczy Csaba, Szombathely

Ütjelentés és beszámoló az „International Conference on Orthopteroid Insects” rendezvényről (Montpellier, Franciaország, 2001. augusztus 19-22)

A 3-4 évenként sorra kerülő és az egyenesszárnyú rovarokkal (Orthoptera) foglalkozó konferencián 40 ország 176 kutatója vett részt.

Rendező szervezet: Az Orthopterist's Society (amelynek a rendezvény egyben a 8. konferenciája volt), elnöke Dr. Th. Cohn (USA), helyileg pedig a CIRAD (nemzetközi agrárkutatói és fejlesztési szervezet) Dr. M. Lecoq vezetésével.

Helyszín: Montpellierben a Le CORUM, egy modern kongresszusi központ, amely minden ilyen alkalmakhoz szükséges felszereléssel rendelkezett. A kevés, nem angol-nyelvű előadáshoz fehallgató szinkron tolmácsolást biztosítottak. Étkezés (közös ebéd) ugyancsak az épületben történt. A turista főszezon ellenére sikerült valamennyiünknek a kongresszus közeli szállodákban elhelyezkedni.

A résztvevők. Természetesen a rendező Franciaország vett részt a legnépesebb delegációval (42), amit az is magyaráz, hogy a CIRAD tekintélyes kutatási és gyakorlati feladatot vállal Észak-

Afrikában, elsősorban a sáskajárásokkal gyakorta sújtott frankofon államokban. Megjegyzendő, hogy a Magyarországon közvetlen környezetében lévő államok nem, vagy alig voltak képviselve. Viszont jelentős számú résztvevő volt Afrikából (pl. Ghanából 21), ami az ottani, gyakran súlyos sáskajárások miatt is érthető. Jelentősebb képviselő érkezett még az USA-ból (15), Angliából (12), Spanyolországból (10), Németországból (8) és Dél-Amerikából (8).

A konferencia lefolyása: A rendező szervek nyomatékosan hangsúlyozták a poszteres prezentálás előnyeit az orális előadásokkal szemben. Ennek megfelelően – a rövid plenáris ülés két áttekintő előadásán kívül – a négy szimpózium keretében mindössze 30 előadás hangzott el, viszont 126, témák szerint csoportosított poszteren (lásd a mellékletet) mutatták be a kutatási eredményeket. Az előadások és poszterek Abstract kötetét, valamint a résztvevőkre vonatkozó adatokat tartalmazó listát már a kezdés előtt kézhez kaptuk.

A szimpóziumok tárgyköre. A 30 előadás a következő szimpóziumok keretében hangzottak el: 1/ Van-e értelme a vándorsáskák és egyeneszárnyúak elleni védekezésnek? 2/ Molekulák és a morfológia: a filogenetikai módszerek szintézise felé. 3/ A Föld füves területein élő egyeneszárnyúak összehasonlító ökológiája és faunisztikája. 4/ Biológiai védekezés és környezeti feltételei. Néhány előadás, de különösen a poszterek – a felsorolt szimpóziumok által megjelenített tárgykörökön kívül – felölelték az orthopterológia teljes területét.

A konferencia hangsúlyos elemei: Noha az egyeneszárnyú rovarokkal foglalkozó kutatási ágak mindegyike képviseltette magát, mégis kiemelkedett a sáskajárások ökológiai szemléleten alapuló korlátozása, az inszekticides kezelések melletti alternatív védekezések keresése, kifejlesztése. Ezzel magyarázható a vándorsáskák betegség-okozó mikroorganizmusai, ezek gyakorlati alkalmazásával foglalkozó előadások és poszterek jelentős száma. Rámutattak a globális felmelegedés, illetve a Föld számos pontján terjeszkedő szárazodás, sivatagosodás okán várható sáskajárások gyakoriságának és kiterjedtségének az emelkedésére is.

Magyarországi résztvevők száma 3 (Nagy B., Orci K.M., Szövényi G.), egy 4. bejelentkező (Kisbenedek T.) anyagi támogatás hiányában nem jelenhetett meg. Poszter-témáink: Az Orthoptera-együttesek évtizedes változásai a Tihanyi-félszigeten (Nagy B., Szentkirályi F., Kádár F.), a magyar tarsza (*Isophya costata*) ökológiai plaszticitása szintopikus együttesek alapján (Nagy B., Szövényi G.), a *Stenobothrus fischeri* sáska görög és magyar populációk hímjeinek eltérő hangadása (Orci K.M., von Helversen, O.), a vegetáció struktúra és a sáska-morfológia viszonya (Orci K.M., Kisbenedek T.), Orthoptera együttesek fajainak mozgási mintázata fragmentált élőhelyek között (Szövényi G.). Érdeklődő szakemberekkel bőven nyílt idő témáink megvitatására, mivel a délelőtti és délutáni, viszonylag gyakori előadási szünetekben a résztvevők éppen a poszter-térben gyülekeztek. Témáink a konferencia számos témaköréhez szorosan kapcsolódtak.

Egyéb rendezvények: A szervezők – a nem túl jelentős számú kísérő számára rendezett városi és környéki kirándulásokon kívül – gondoskodtak egy reprezentatív, rovargyűjtésre alkalmas adó postcongress tour-ról is (aug. 24-29) a francia középhegység déli felébe, amelyen (főként ennek borsos külön költségei miatt) mi nem vettünk részt.

Rendezési és szociális körülmények: A francia rendező szerv kifogástalan munkát végzett, amely már a kongresszus előtti, sőt utáni időszakra is kiterjedt az internetes és tájékoztatókkal, helyszíni tanácsadással. A kongresszusi centrum környéki utcákon, aluljárókban feltűnő emblémás-transzparenszek irányították a helyszínre. A szervezés előzékenységére az is jellemző volt, hogy egyikünk óhajára a konferencia utáni szabad napon autót, illetve helyismerő szakembereket biztosított a közeli tengerparti dűnevidéken történő rövidebb gyűjtőút számára.

A konferencia hazai vonatkozásai. A konferencia előadásai és a poszterek tanulmányozása a hazai résztvevők számára igen hasznos és gondolatébresztő volt, különösképpen azért is, mert két résztvevőnk, mint doktorandusz, éppen orthopterológiai témán dolgozik. Magyarország a sáskajárásos zónák északi peremén helyezkedik el. Még nem lehet megítélni, hogy az 1993. évi nálunk jelentkezett marokkói sáskajárás kapcsolatba hozható-e a globális felmelegedéssel, azonban a már határozottan kimutatható felmelegedési trend mindenképpen kedvezni fog e melegkedvelő rovar-csoportnak. S ha ehhez hozzávesszük az agrárművelésből kivonandó tekintélyes terjedelmű

felületeket, megállapítható, hogy a keletkező parlagok, de még az erdősítendő és erdősített területek is még éveken keresztül kiváló élőhelyet fognak biztosítani az Orthoptera-együtteseknek, újabb gradációs lehetőségeket sem kizárva számukra. Ezért az egyeneszárnyú rovarok kutatása, e kutatások élvonalával való szorosabb kapcsolattartás – amihez a fenti konferencián való részvétel is hozzájárult – Magyarországon is indokolt.

A kongresszuson lehetővé vált intenzív szakmai találkozók egyikén merült fel, hogy – a hollandiai irányítással megindult egyik európai projekt, amely Európa Orthoptera fajainak újabb, kritikai felmérését tűzte ki célul – a délkelet-európai régióval kapcsolatos szervező értekezletre Budapesten kerülhetne sor. K-G. Heller alprojekt felelőssel való megbeszélés során ennek a lehetőségét nem zártuk ki, természetesen kötelező ígéretet nem tehattünk.

Nagy Barnabás, Budapest

Sikeres nagydoktori védés

Dr. Zombori Lajos tagtársunk 2001. szeptember 25-én a Magyar Tudományos Akadémián sikeresen megvédte „Levéldarázs-taxonómi és rovaralaktan” című munkáját, így elnyerte a MTA biológiai tudományok doktora címet. Gratulálunk és további eredményes munkát kívánunk.

(szerk.)

Élővilág – A Kárpát-medence természeti enciklopédiája

Az idei évben indult, kéthetente megjelenő folyóirat számai közül az alábbiakban található rovtani témájú cikkek: